



***Götene kommun***

---

# Grönstrukturplan för tätortsnära skogar och grönytor 2014-2018

Antagen av: Kommunfullmäktige  
Datum för antagande: 2014-06-02, § 63

Kontaktperson: Mikael Lundgren



Foto: Sara Sandling

## Innehåll

- 1. Inledning**
- 2. Värdegrund**
  - 2.1 Medskapande
  - 2.2 Utveckling
  - 2.3 Arbetsätt
  - 2.4 Ekonomi
- 3. Nulägesbeskrivning**
  - 3.1 Götene kommuns skogsinnehav
  - 3.2 Skogsstyrelsens Gröna skogsbruksplan
  - 3.3 Skyddad natur på kommunens mark
- 4. Omvärldsanalys**
  - 4.1 Miljömål
    - 4.1.1 Sverige i världen - arbete inom EU och andra internationella organisationer
    - 4.1.2 Skogsstyrelsens miljö- och sektorsmål
    - 4.1.3 Länsstyrelsen i Västergötland
  - 4.2 Biosfärsområdet Vänerskärgården med Kinnekulle
    - 4.2.1 Biosfärsområdet Vision 2030
- 5. Fokusområden**
  - 5.1 Ett hållbart skogsbruk
  - 5.2 Rekreativvärden i tätortsnära skogar och grönområden

## 1. Inledning

Samhällsbyggnadsberedningen har i uppdrag att utarbeta en plan för hur kommunens skogar och grönytor ska skötas och förvaltas. Syftet med *Grönstrukturplan för tätortsnära skogar och grönområden* är att tydliggöra önskad utveckling med mål och prioritering av kommunala skogar och grönytor under perioden 2013-2018. Grönstruktur är parker, skogspartier och trädgårdar i ett samhälle, och fungerar som en grön lunga som bland annat bidrar till ett gott närklimat, en bättre luftmiljö och biologisk mångfald. Planen ska ligga till grund för politiska och tjänstemannamässiga beslut i frågor som berör den fysiska planeringen av kommunala skogar och grönytor. Målsättningen är att skapa och behålla skogar och grönytor som är attraktiva för kommunens invånare samt har ett högt naturvärde i form av variation bland livsmiljöer och goda förutsättningar för olika djur och växter. Under våren 2012 genomfördes dialogmöten riktade till allmänhet och föreningar i tätorterna Lundsbrunn, Källby, Hällekis och Götene. Dessa har varit viktiga och värdefulla vid framtagandet av planen.

I kommunens framtidsplan 2010-2020, antagen av kommunfullmäktig den 14 juni, framgår att diskussioner pågår för att anpassa skogsbruket för friluftslivet i större utsträckning än vad som sker i dag. Vidare beskrivs *Attraktiva livsmiljöer* som ett strategiskt utvecklingsområde i framtidsplanen. Enligt detta fokusområde ska kommunens långsiktiga arbete bland annat ge förutsättningar för:

- goda, trygga och attraktiva boendemiljöer.
- att vårda natur- och rekreationsområden och göra dem tillgängliga för alla.

De värderingar, fokusområden och mål som fastställs i denna plan kommer tillsammans med Skogsstyrelsens Grön Skogsbruksplan ligga till grund för långsiktig och årlig planering för skötsel av kommunens skogar och grönytor.

## 2. Värdegrund

*Bo i Götene – lev i världen* är Götene kommuns vision. Den ger uttryck för viljan att skapa goda livsmiljöer samtidigt som kommunen vill utveckla samverkan med omvärlden på ett hållbart sätt.

### 2.1 Medskapande

Medskaparanda är ett viktigt begrepp i kommunen, medborgare ska känna delaktighet och ta ett aktivt ansvar för att bidra till att utveckla kommunen.

Planen tar hänsyn till nedanstående perspektiv:

I genomförda dialogmöten i Lundbrunn, Källby, Hällekis och Götene var medborgare och föreningar delaktiga och aktiva i att bidra med åsikter, synpunkter och förslag till mål och fokusområden. Under mars 2012 nyttjades funktionen ”månadens fråga” på kommunens

hemsida och invånare gavs möjlighet att svara på ”Vad värderar du mest med kommunens tätortsnära skogar och grönytor?”. Svaren har vägts in i planarbete.

## **2.2 Utveckling**

Önskad utveckling är fastställd på politiskt plan i kommunens framtidsplan

## **2.3 Arbetssätt**

En arbetsgrupp har utsetts av samhällsbyggnadsberedningen och har bestått av tre ledamöter samt kommunekologen. Arbetsgruppen har haft en serie möten under 2011-2012. Medborgare och föreningar med intresse för skog och natur har medverkat i flera dialogmöten.

## **2.4 Ekonomi**

Skogsbruk bör ses om en långsiktig ekonomi då vissa år ger ett bra ekonomisk utfall och vissa år kräver en hög skötselnivå med mindre inkomst och stor arbetskostnad. Kommunens tätortsnära skogar kräver ofta en hög skötselfrekvens men är av mycket högt rekreativvärde för kommunens invånare. Ekonomiska förutsättningar måste årligen avsättas i budget för att planen ska kunna förverkligas.

# **3. Nulägesbeskrivning**

Största delen av de åtgärder som görs i samband med skogsskötsel är reglerade i Skogsvårdslagen. I skogsvårdslagens 1 § kan man läsa att skogen är en nationell tillgång och en förnybar resurs som ska skötas så att den uthålligt ger en god avkastning, samtidigt som den biologiska mångfalden behålls. Det står även att allmänna intressen ska visas hänsyn vid skötsel. Ett hållbart skogsbruk stödjer sig på tre grundpelare: Ekologi, Ekonomi och Samhälle. Skogsvårdslagen uttrycker även vilka krav som finns på skogsägaren. Produktionsmål och miljömål är jämställda och § 30 i skogsvårdslagen reglerar *Hänsyn till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen*. Kommunen har möjlighet att i sin egen skog ställa ytterliga krav på hänsynstaganden som följer lokala förhållanden och önsknings. Skogsbruk påverkas även av Miljöbalken och Kulturminneslagen.

## **3.1 Götene kommuns skogsinnehav**

Kommunen äger ca 902 ha mark varav ca 510 ha är skogsmark. Den största delen av skogen ligger tätortsnära och har mycket höga rekreativvärden. Tätortsnära skog är skog som helt eller till större delen ligger inom eller högst tre kilometer från en tätort. Den kommunala skogen innehåller 31% gran, 35 % tall och 31% triviala lövträd, resterande 3% är ädellövträd enligt Skogsstyrelsens uppskattning år 2013.

## **3.2 Skogsstyrelsens Gröna skogsbruksplan**

Götene kommun har en Grön Skogsbruksplan upprättad av Skogsstyrelsen. Planen innehåller fakta om kommunens markinnehav och förslag på åtgärder knutna till varje skifte. Den Gröna skogsbruksplanen är ett värdefullt hjälpmedel och en vägledning vid planering av olika skogliga åtgärder.

tabell 1. Skogsmarken delas in i fyra olika målklasser.

Målklasser	Arealfördelning i Götene kommun
Produktionsmål – Grundnivå miljöhänsyn (PG)	35%
Produktionsmål – Förstärkt miljöhänsyn (PF)	7%
Naturvårdsmål – Skötsel (NS)	40%
Naturvårdsmål – Orört (NO)	17%

Viktigt att notera är att en stor del av den skog som klassas som produktionsskog (PG och PF) även är tätortsnära skog, exempelvis Brännaskogen och Stjälkaskogen. Dessa områden har mycket höga natur- och rekreationsvärden vilket gör att det ej är lämpligt att driva ett trakthyggesbruk (slutavverkning av skog, ”kalhyggesbruk”). Samtliga tätortsnära skogar i Lundsbrunn, Källby, Hällekis och Götene är i framtidsplanen utpekade som *områden med högt bevarande och rekreationsvärde*. Under samtliga dialogmöten framkom det höga värdet av dessa skogar och en stark vilja bland kommunens invånare att säkerställa att dessa bevaras långsiktigt.

### 3.3 Skyddad natur på kommunens mark

Ett skogsområde kan vara lagligt skyddat i olika former. Götene kommun äger mark inom naturreservat, Natura 2000-habitat samt områden som är skyddade som biotoper eller via naturvårdsavtal (*bild 1*).

Kommunen äger mark inom naturreservaten Djurgården, Hönsäter sjöskog, Skagen, Salen och Munkängarna (*bild 1*). Det stora stenbrottet på Kinnekulle, områden längs Mariedalsån och Björkullasand är Natura 2000 habitat där kommunen äger mark (*bild 1*). Länsstyrelsen är den myndighet som har ansvar för skötsel och bevarande av Natura 2000 habitat. Mycket av kommunens naturvårdarbete utförs av ett arbetslag som aktivt arbetar med natur- och fornvård via slätter, underhåll och röjningar i bland annat Salen, Munkängarna, Källby hallar, Flyhov, Medelplana by samt vid Högekullen och Blomberg. Laget sköter även ett flertal vandringsleder som är mycket uppskattade och frekvent besökta, dessa kräver årlig tillsyn och röjning.

Hela Kinnekulle är ett Natura 2000 område och består av ett flertal olika Natura 2000-habitat. Dessa habitat är viktiga livsmiljöer som pekats ut via EU:s habitatdirektiv och fågeldirektivet. Områdena ingår i EU:s nätverk för värdefull natur, en stor del av habitaterna ligger inom naturreservat men inte alla. Biotopskydd hanteras av Skogsstyrelsen och kan inrättas för mindre skogsområden med mycket höga naturvärden. En markägare kan även teckna Naturvårdsavtal, ett civilrättsligt avtal med Skogsstyrelsen eller Länsstyrelsen med syfte att utveckla eller bevara de naturvärden som finns i området.

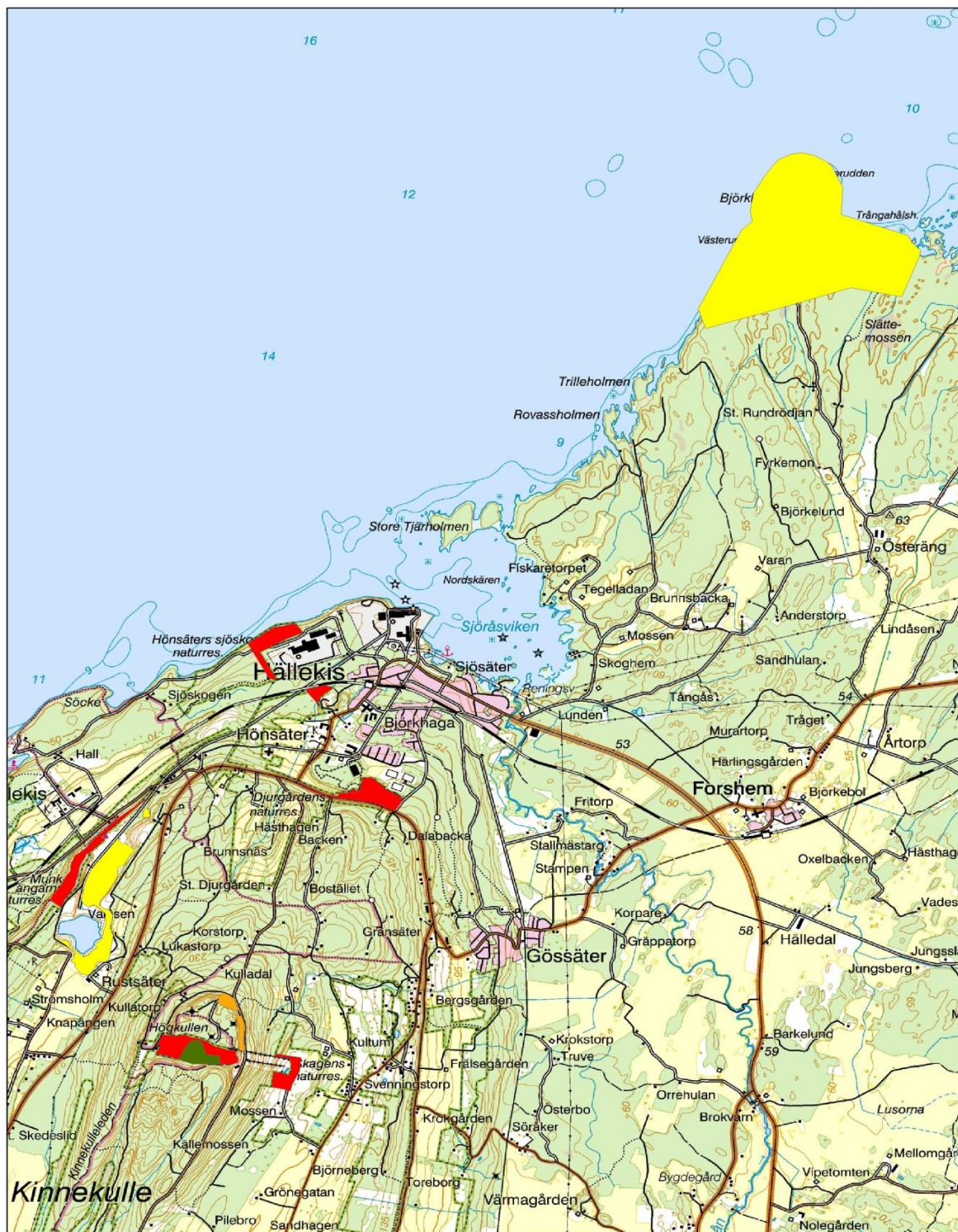


bild 1.

**Götene kommuns mark inom naturreservat och Natura-2000 områden.**

- Gul – Natura 2000 område,
- Grön – Biotopskydd,
- Orange – Naturvårdsavtal,
- Röd – Naturreservat

## 4.Omvärldsanalys

### 4.1 Miljömål

Naturvårdsverket har på uppdrag av regeringen gjort en fördjupad utvärdering av miljömålen och generationsmålet 2012, i rapporten *Steg på vägen*. Generationsmålet är ett övergripande mål för miljöpolitiken att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta.

Under miljömålet *Levande skogar*, som i första hand berörs av planarbetet bedöms målet ej nås till 2020. Mer naturvårdande skötsel och restaurering efterfrågas. Glädjande är att mängden död ved samt arealen gammal skog och arealen äldre lövrik skog har ökat. Tyvärr sker fortfarande avverkning av skogar med höga naturvärden och man arbetar med att förbättra miljöhänsynen.

Sveriges 16 nationella miljömål finns nedbrutna i regionala mål och i de flesta fall kommunala miljömål. Götene kommun har lokala miljömål antagna av kommunfullmäktige 2006 som vägts in i planarbetet.

Gällande inriktningsmål inom miljömålet *Levande skogar* i Västra Götalands län

- Skogars och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.
- Ytterligare 65 600 hektar skyddsvärd skogsmark ska undantas från skogsproduktion.
- Minst 50 % mer hård död ved, minst 13 % mer äldre lövrik skog, samt minst 13 % mer gammal skog.
- Endast försumbara skador på fornlämningar från skogsbruket.

#### 4.1.1 Sverige i världen – arbete inom EU och andra internationella organisationer

Inom EU finns ingen gemensam skogspolitik men Sverige har undertecknat ett 25-tal konventioner som på global och regional nivå påverkar skogsbruket. Sverige finns även representerat inom flera olika processer som hanterar skog och berör Sverige, bland annat Konventionen för biologisk mångfald, Klimatkonventionen och FN:s Skogsforum.

#### 4.1.2 Skogsstyrelsens miljö- och sektorsmål

Skogsstyrelsen arbetar för att landets skogar ska bedrivas med ett hållbart skogsbruk. Det innebär förvaltning och nyttjande av skog och skogsmark på ett sådant sätt, och i en sådan takt, att vi både nu och i framtiden bevarar skogens förmåga att fylla viktiga miljömässiga, ekonomiska och sociala funktioner. Detta gäller såväl lokalt som nationellt och globalt, och det ska ske utan att andra ekosystem skadas.

#### 4.1.3 Länsstyrelsen i Västra Götalands Län

I Länsstyrelsen rapport, *Miljöövervakning i Västra Götalands län* utgiven 2011, skrivs att den nationellt och regionalt viktigaste skogstypen är ädellövskog då den innehåller en stor del av skogens biologiska mångfald. Enligt rapporten *Övervakning av ädellövskog i Västra Götaland* utgiven 2012, fastställs att de största hoten mot ädellövskogen är skogliga ingrepp,

exploatering och plantering av gran (granifiering). I de flesta skogar råder brist på död ved och gamla grova träd.

#### **4.2 Biosfärområdet Vänerskärgården med Kinnekulle**

Vänerskärgården med Kinnekulle blev 2010 officiellt erkänd av Svenska MAB-kommittén som ett biosfärområde. MAB, **M**an and the **B**iosphere är ett program inom UNESCO som är FN:s organ för kultur, vetenskap och utbildning. Ett biosfärområde har tre viktiga huvudsyften:

- Bevara den biologiska och kulturella mångfalden samt dess ekosystem och landskap
- Utveckla samhället på ett långsiktigt och hållbart sätt
- Stödja forskning, miljöövervakning och demonstrationsprojekt

Biosfärområdet Vänerskärgården med Kinnekulle ska verka för att:

- främja en långsiktig utveckling, baserad på områdets natur- och kulturmiljökvaliteter, som kan ge nya inkomstmöjligheter för areella näringar, besöksnäring, lokala aktörer och många fler.
- förstärka områdets natur-, kultur- och rekreationsvärden
- öka tillgången för närboende och besökare till goda natur-, kultur- och rekreationsmiljöer både på land och i vatten
- främja en hållbar utveckling av areella näringar och näringsliv kopplat till nyttjande av biologisk mångfald och kulturmiljöer
- skapa en större samverkan mellan lokal kunskap, forskning, utbildning och näringsliv

##### **4.2.1 Biosfärområdet Vision 2030**

Biosfärområdet har under 2012 arbetat fram och antagit *Vision 2030*. Ett biosfärområde skall tjäna som ett modellområde där insatser fokuseras på att främja naturvård, samhällsbyggnad och utveckling av forskning och utbildning. Vänerskärgården med Kinnekulle ska 2030 vara ett modellområde som bygger på fyra grundvärden: gränslös samverkan, hållbar samhällsdesign, kunskap om biosfären och framgångsrik biosfäreekonomi. Vikten av en hållbar utveckling lyfts och området ska vara en förebild för hållbar samhällsbyggnad för övriga världen.

## **5. Fokusområden**

Två strategiska fokusområden för kommunens grönytor och kommunala skogar har identifierats:

Fokusområde 1. Ett hållbart skogsbruk

Fokusområde 2. Rekreationsvärden i tätortsnära skogar och grönområden



## 5.1 Ett hållbart skogsbruk

### Mål

- Skogsåtgärder planeras så att ett hyggesfritt skogsbruk kan bedrivas
- Kommun ska i sin skötsel av skogen vara öppna för nya forskningsrön och ta hänsyn till kommande klimatförändringar. Fokus ska ligga på ett långsiktigt hållbart skogsbruk som är naturvårdande och ger en hög biologisk mångfald
- Kommunen ska vara ett föredöme för skogsbrukare i kommunen samt övriga landet och värnar om de ståndpunkter som medlemskapet i Biosfärområdet innebär
- Ökad variation i trädslag och ålder, större andel ädellöv samt en ökad mängd död ved ska eftersträvas. Vid nyplantering används arter som naturligt förekommer i området för att bevara, skapa och utveckla naturvärden
- Skogsarbeten, och flisning av avverkningsrester, ska ej ske under häckningstider och fortplantningssäsong. Skogsarbeten ska ske på ett sådant sätt att körskador undviks och i de fall det uppstår ska dessa återställas
- Kommunen ska arbeta med information och öppenhet mot allmänhet i samband med skogsåtgärder i närområdet
- Kommunen ska arbeta för att bilda ett kommunalt naturreservat vid Björkulla sand för att bevara områdets friluftsvärde

## 5.2 Rekreativvärden i tätortsnära skogar och grönområden

### Mål

- Kommunen ska skapa och behålla skogar som är attraktiva för kommunens invånare
- Samtliga skolor ska ha tillgång till en skolskog för utbildning, lek och rekreation
- Hög tillgänglighet till och i tätortsnära rekreativområden
- Då de tätortsnära skogarna är mycket värdefulla, är det viktigt att de bevaras och sköts varsamt och finns med i långsiktig planering.
- Identifiera brister som behöver förstärkas och hitta lägen för nya grönområden eller förbindelsestråk.
- Kommunens vandringsleder skall kvalitetssäkras och vara väl utmärkta.
- Specifika skötselplaner för Brännaskogen och Stjälkaskogen ska tas fram snarast.
- Hänsyn ska tas vid nyexploatering för att säkerställa rekreativområden och en attraktiv livsmiljö.